

Автентика в об'єктах предметного дизайну на прикладі косівської мальованої кераміки як національної культурної спадщини

Олег Данишук

Харківська державна академія дизайну і мистецтв, Харків, Україна

Анотація. *Мета статті* — дослідити особливості формотворчих пошуків дизайнерів у створенні виробів сучасного дизайну на базі національної культурної спадщини, зокрема мотивів косівської мальованої кераміки, а також формування й збереження етнічної ідентичності в співпраці майстра та дизайнера. *Результати дослідження.* У процесі досліджень було розглянуто та проаналізовано низку дизайнерських проєктів, колекцій, композицій, що базуються на автентичних джерелах культурної спадщини, проєктуються різними виражальними засобами й технологіями. Наголошено на колаборації майстер — дизайнер, на окремих явищах імітації дизайну, зокрема на прямому наслідуванні твору окремими брендами, що загалом спотворює термін «дизайн». Доведено, що важливим складником проєктування є збереження авторської ідентичності, яка не лише визначає оригінальність твору, а й сприяє розвитку культурного коду в сучасному мистецтві. *Наукова новизна.* Вперше комплексно досліджено формотворення в дизайні на прикладі окремої традиції культурної спадщини — косівської мальованої кераміки; проведено порівняльний аналіз у застосуванні різних виражальних засобів. Особливу увагу акцентовано на збереженні в дизайні авторської ідентичності як важливого складника проєктування. *Висновки.* За результатами досліджень можемо стверджувати, що дизайнерська практика у формотворенні сучасного предметного середовища в контексті «етно» є трендовим явищем, зокрема й використання дизайнерами мотивів косівської мальованої кераміки. *Перспективним напрямом* подальших досліджень є розширення тематики використання національної спадщини в дизайнерській практиці предметно-просторового середовища, оскільки суспільний інтерес до цього мистецького явища продовжує зростати.

Ключові слова: дизайн; культурна спадщина; косівська мальована кераміка; формотворення; наслідування; етнодизайн; традиція; інновація; ідентичність

Для цитування

Данишук, О. (2025). Автентика в об'єктах предметного дизайну на прикладі косівської мальованої кераміки як національної культурної спадщини та етнічної ідентичності. *Вісник Київського національного університету культури і мистецтв. Серія: Мистецтвознавство*, 52, 158–171. <https://doi.org/10.31866/2410-1176.52.2025.334136>

Вступ

Українська культурна спадщина, зокрема народне ужиткове мистецтво, сьогодні є трендовим форматом у творчих експериментах сучасних дизайнерів середовища, предметного чи графічного дизайну. Використання автентики в дизайнерських проєктах зумовлює проєктантів заглибитись у джерела культурної національної спадщини та, проаналізувавши й переосмисливши її, відтворити естетичний образ сучасності.

Для свідомої, обдарованої творчої особистості методи спостереження, пізнання та порівняльного аналізу у формуванні свого власного почерку, що базується на етнокультурі, є закономірним фаховим процесом (Даниленко, 2006). Адже недосконалим і навіть хибним явищем у дизайні є поверхневе використання форми, декору, орнаментального сюжету тощо з метою вклинитися в актуальний тренд чи задля швидкого заробітку. Обидва ці явища є швидкоплинними й неглибокими — такими, що переважно відображають при-

мітивне наслідування й не мають у собі підґрунтя мистецького явища.

На ґрунті важливих досліджень у контексті синергії автентики й сучасного дизайну ми не спостерігаємо дискусій, критичної аналітики науковцями щодо методів упровадження дизайнерами мотивів національної культурної спадщини з окремих видів ужиткового мистецтва, зокрема косівської мальованої кераміки, тому актуальність визначених нами питань є очевидним запитом серед спільноти мистецьких споживачів.

Аналіз попередніх публікацій. Аналізуючи питання використання традицій у сучасній дизайнерській практиці, варто звернутися до напрацювань українських дослідників, які розглядали становлення та еволюцію дизайну в контексті національної культури. Так, В. Даниленко (2006) досліджує розвиток українського дизайну, наголошуючи на його зв'язку з народним мистецтвом та впливі соціокультурних чинників на формування професійної дизайнерської школи. Він висвітлює процес інтеграції традиційних мотивів у сучасний дизайн, а також питання ідентичності національного стилю. В. Косів (2019) аналізує, як традиційні українські орнаменти й символіка трансформуються в сучасній візуальній комунікації. Він досліджує роль історичної спадщини в айдентичності та брендингу, що є важливим аспектом розгляду етнودизайну. М. Станкевич (2012) вивчав особливості застосування національних мотивів у декоративно-ужитковому мистецтві та дизайні середовища. Його дослідження охоплює як теоретичні аспекти етнودизайну, так і прикладні практики, що демонструють взаємозв'язок між традиціями та інноваціями в сучасному предметному світі. У роботі Н. Трегуб (2024) досліджується роль світлового дизайну у формуванні середовища інноваційних парків й наголошено на поєднанні традиційних та сучасних підходів у дизайні середовища. Вона також вивчає композиційні прийоми у формуванні архітектурного середовища, що відображає взаємодію між традиційними елементами та сучасними дизайнерськими рішеннями. Процеси становлення та розвитку етнودизайну, враховуючи український та світовий мистецький досвід, досліджує І. Сиваш (2019). Вона аналізує, як етнічні мотиви інтегруються в сучасний дизайн, підкреслюючи їхню роль у збереженні національної ідентичності. Ці автори вплинули на розвиток етнودизайну в Україні, звертаючи увагу на важливість збереження та переосмислення національних традицій у контексті сучасних дизайнерських практик.

Аналіз попередніх публікацій показав, що питання етнودизайну та використання мотивів косів-

ської кераміки в сучасному дизайні залишаються недостатньо розкритими. Дослідники здебільшого зосереджуються на загальних аспектах традицій у мистецтві та дизайні. Отже, ця стаття спрямована на деталізацію цієї тематики та її глибше осмислення.

Мета статті — дослідити особливості формотворчих пошуків дизайнерів у створенні виробів сучасного дизайну на базі національної культурної спадщини, зокрема мотивів косівської мальованої кераміки, а також формування й збереження етнічної ідентичності у співпраці майстра та дизайнера.

Результати дослідження

Наукові розвідки, експедиції, вивчення першоджерел та досвіду трансформацій народного ужиткового мистецтва — це ті необхідні базові етапи, що слугують у практиці національного «ідентифікованого» дизайну (Удріс-Бородавко, 2023, с. 45). Приклади такої творчої практики можна спостерігати в діяльності багатьох митців минулого століття, які без сумнівів є символами національної культури і які створювали певний естетичний продукт, об'єднавши сильну волю, громадянський інстинкт та індивідуальну екзистенцію (Павлюк, 2008). Насамперед це Олена Кульчицька, Зеновій Кецало, Василь Кричевський, Федір Манайло, Анатоль Петрицький, Василь Єрмілов та інші.

Подальший розвиток національної ідентичності українського етносу продовжили дизайнери, чия творчість ґрунтується на народній культурній спадщині. Серед них Оксана Караванська, Віта Кін, Ярослава Ткачук, Оксана Левченя, Вікторія Якуша, Слава Балбек, Сергій Махно, Михайло Саморіз, Анастасія Василик та багато інших.

Завдання цієї статті полягають у зосередженні уваги на використанні дизайном однієї з найглибших і найунікальніших традицій народного мистецтва — косівської мальованої кераміки.

Характерною особливістю місцевої кераміки є багатогранний розпис у рослинних, геометричних, анімалістичних та сюжетно-орнаментальних мотивах. Кольористика розписів, що зберегла свою архаїчну гаму (жовтий, зелений, брунатний на білому тлі) ще з минулих століть, асоціюється в терміні «косівська» чи «гуцульська». Місцеве гончарство має досить багатий спектр асортименту форм посуду, інтер'єрних оздоб, сувенірної продукції, релігійно-обрядових речей тощо. Але базовим першоджерелом для дизайнерів в асоціативному відтворенні цієї традиційної спадщи-

ни є, безумовно, розпис, а не сама форма виробу, оскільки остання не асоціюється тільки з одним осередком чи регіоном. Здебільшого ужиткові форми керамічних виробів є аналогічними в використанні, за винятком окремих, що вживаються в національних звичаях, місцевих ритуалах.

Спостерігаючи за сучасним розвитком косівської мальованої кераміки, особливо за її популяризацією у зв'язку з включенням до Репрезентативного списку нематеріальної культурної спадщини ЮНЕСКО у 2019 р., бачимо, що зросла зацікавленість до цієї традиції як поціновувачів, науковців, митців, підприємців, так і дизайнерів зокрема.

«Кухня» дизайнерського цеху в цьому напрямі насичена різноманіттю варіативності. Так, у графічному дизайні спостерігаємо цікаві пошуки в книжковій графіці, ігрових конструкціях, пакувальних товарах тощо. Все частіше на виставкових подіумах, салонах з'являються елементи косівського розпису в одягових моделях та аксесуарах. Зауважимо, що інтенсивне використання мотивів косівської мальованої кераміки спостерігаємо в проєктуванні інтер'єрів та в ландшафтному дизайні. Серед такого розмаїття дизайнерських пошуків важливо виокремити яскраві мистецькі явища, колаборації майстрів та проєктантів і водночас звернути увагу на звичайні наслідування чи примітивні відтворення.

Отже, на низці прикладів, які ми вважаємо за доцільне розглянути в поставлених завданнях, проаналізуємо, якими методами й виражальними засобами той чи інший автор намагається донести споживачеві традиційну культуру через трансформацію і його світосприйняття.

Одним із яскравих і вдалих, на наш погляд, варіантів колаборації майстра й дизайнера є колекція одягу й аксесуарів «Випал» бренду МУхМУ та відомої косівської майстрині-керамістки Іванки Козак-Ділеті. Дизайнерки не обмежилися віртуальними фото-, відеоматеріалами, а вирішили їх побачити, вивчити й поспілкуватися з майстринею наживо. І це правильний шлях для автора, що виявив бажання проєктувати в етностилі ("Новий погляд на косівську кераміку", 2023). Адже «... це найскладніший рівень проєктування, в його основі — філософія буття, притаманна певному етносу, весь комплекс ознак, які становлять національний характер» (Удріс-Бородавко, 2023, с. 49).

Характерною особливістю у формотворчості І. Козак-Ділеті є розпис традиційної мальованої кераміки як на білому, так і на коричневому тлі, що є продовженням родинного почерку п'яти поколінь. І саме в таких варіантах (білий і коричневий фон) бренд МУхМУ запропонував свою колекцію «Vural» (Рис. 1, 2). Нейтральні та спокійні

кольори гармонійно поєднані з орнаментами, які імітують розпис автентичної кераміки: симетричними, абстрактними, геометризованими та рослинними мотивами, що притаманні роботам косівської майстрині. Колекція включає сукні та костюми, прикрашені візерунками в синіх, зелених, жовтих, коричневих і «молочних» відтінках. Декор створений під впливом елементів косівської кераміки, таких як «зубці», «підкови», «ружа», «кучер». Варто зауважити, що колаборація в цьому разі відбулася винятково вдалою й довершеною, адже дизайнери відтворили у своїх проєктах творчий стиль майстрині й водночас не порушили її авторських прав, узгодивши комерційний складник бізнесу офіційними договорами.

Рис. 1. Модель колекції «Vural» бренду МУхМУ.
Джерело: ("Новий погляд на косівську кераміку", 2023)

Харківський бренд *Emmelie Delage*, що спеціалізується на виготовленні взуття, представив колекцію чобіт-ковбойок під назвою «Kosiv». Ці моделі створені з натуральної італійської шкіри найвищої якості. Головний акцент колекції — вишитий орнамент, натхненний мотивами косівської кераміки. Унікальний візерунок дизайнери бренду запозичили в придбаному виробі відомих місцевих майстрів родини Гривінських, а згодом адаптували його для кожної пари взуття. У цьому варіанті дизайнери досить вдало використали елементи технології оздоблення косівської кераміки, зокрема

графічну техніку «ритування» по сирому виробу. Таким чином, було враховано утилітарну функцію взуття, збережено форму виробу й колір шкіри, оздоблено його графічним рисунком з етнічними мотивами, через що вироби набули схожості з класичними моделями вестерн-стилю (Косівський музей народного побуту та мистецтва, 2024).

Рис. 2. Модель колекції «Ural» бренду *МУ x МУ*.
Джерело: ("Новий погляд на косівську кераміку", 2023)

Подібний виразальний метод формоутворення у використанні етносу прослідковується в колекції одягу «Закохувати у косівську кераміку» бренду *Бу те*. У межах цієї концепції бренд прикрасив окремі моделі одягу «синьою квіткою», мотив якої взято з косівської вази XIX ст. Окрему увагу в колекції приділено вишитій сорочці, що поєднує елементи розписів із косівської вази, старовинних кахлів і тарелів XIX ст., а також сучасних робіт майстрів. Зазначимо, що колекція цікава та навіть оригінальна, та все ж є певні зауваги до банальності назви й недоречності «вкинутого» автентичного елемента на сучасну модель одягу в окремих зразках (*Колекція одягу, нахтнення косівською керамікою*, б.д.).

На противагу вищенаведеному маємо інший приклад — бренд *Foberini*, який у ритмі сучасних подій створив колекцію «Вишита історія». Бренд представив колекцію лляних суконь, блуз і сорочок (чоловічих та жіночих) класичного крою, прикра-

шених авторською вишивкою. Багатство орнаментальних мотивів та ретельно продумані композиції надають кожному виробу унікальності. На вишивці зображені сцени, що відображають реалії війни в Україні: військова техніка, військовий-наречений, амуніція, зброя. Усі візерунки виконано в стилі косівської мальованої кераміки з характерними жовтими, зеленими та коричневими відтінками. Колекція має благодійну мету — її продажі спрямовані на підтримку проєкту «Superhumans Center» (*Благодійна ініціатива*, 2024). Особливу увагу варто звернути на естетичну довершеність моделей. Здавалось би, що важкі сюжетні мотиви неможливо трансформувати в одяг, але тут автор фахово використав гармонію фону, тональностей, форми, колірної гами та стилізації сюжетного мотиву.

Водночас у проєкті досягнуто духовної рівноваги автентичного першоджерела та інновацій сучасного змісту (Рис. 3).

Рис. 3. Модель колекції «Вишита історія» бренду *Foberini*.
Джерело: (*Успішні та незалежні by Foberini*, 2024)

Бренд *Чичері* також звернувся до традицій косівської кераміки, черпаючи натхнення із сюжетів, зображених на кахлях, дзбанках та тарелях. Вони втілили ці мотиви в колекції дитячого одягу, використовуючи техніку набивання узорів вовною на сукно та кашемір. Такий підхід дозволив поєднати етнічні мотиви з тактильністю фактури матеріалів, створивши оригінальний образ (ZAXID.NET, 2018).

Серед когорти молодих дизайнерів, що опановують у творчості етнос, заслуговують на увагу бренди *Чічка* та *НЕхустка*, які відтворюють моти-

ви культурної спадщини Гуцульщини, зокрема косівської мальованої кераміки. У колекціях хусток та аксесуарів асортимент брендів ототожнюється, але виразальні засоби, матеріали, техніки виконання й технологічні прийоми зовсім різні. Так, бренд *НЕхустка* спеціалізується на виготовленні хусток, твіллі та гумок зі штучного шовку (*Хустка «Косівська кераміка»*, б.д.). Дизайнери, як вони самі стверджують, власними проєктами в такий спосіб вирішили підтримати митців, використовуючи зображення їхніх творів на хустинах. В одній із колекцій відтворено ескізний розпис косівської кераміки. Хотілося б відзначити цікаву комбінаторику в використанні мотивів розписних пічних кахель у поєднанні з графічними смугами-контурами та м'якою колірною тональністю, що асоціюється з «акварельними» затіками керамічних підглазурних фарбників на виробі косівської кераміки. Автори відчули образ автентичного твору й зуміли вдихнути нову свіжість та динаміку декору по тканині, врахувавши утилітарність виробів та актуальність проєкту.

Зовсім іншим шляхом реалізовує свої проєкти «крафтове виробництво — Чічка», яке теж спеціалізується на виготовленні українських хусток і шарфів. Основне місце дислокації — містечко Косів. Дві сестри, які заснували бренд, народилися саме тут і основним акцентом дизайну взяли косівську мальовану кераміку. Вони теж, окрім бізнесу, вирішили рекламувати й підтримувати народних місцевих майстрів; бренд *Чічка* у своїх чатах дає широку інформацію про того чи іншого автора-кераміста, з яким співпрацює. Декор хусток *Чічки* більш архаїчний і статичний порівняно з аналогічними виробами бренду *НЕхустка*. Дизайнери будують композицію орнаменту за стилем і почерком майстра, що до певної міри обмежує можливості автора. Але це не обмеженість фантазії, а особливість бренду, де більшість проєктів присвячені творчості відомих майстрів косівської мальованої кераміки (Рис. 4). Водночас в інших колекціях, де дизайнери виходять за рамки стилю особистостей, ми бачимо й сюжетні мотиви сучасних реалій — нові рослинні та зооморфні зображення тощо з відповідним узагальненням форм та абстрагуванням зображуваного елемента (Рис. 5). Для виготовлення виробів бренд *Чічка* використовує високоякісну натуральну італійську вовну, що додає твору ще більшої елегантності, вишуканості й цілісності.

Формотворення об'єктів предметного дизайну на базі етносу є привабливим «заняттям», але не завжди є виправданим і доречним, якщо суб'єкт не має освітньої бази та знань чи уявлень про саме першоджерело. Слід зауважити що, пріоритетного

успіху може досягнути той, хто володіє й одним, і другим. Вдалим прикладом предметного дизайну в цьому плані може слугувати бренд *Gonta wood*, що на Косівщині. Це майстерня дерев'яних аксесуарів та посуду, що спеціалізується на декоруванні виробів ручною різьбою в гуцульському стилі та малюванню вручну традиційних народних орнаментів чи мотивів.

Рис. 4. Вовняні хустини бренду *Чічка*.
Джерело: фото автора

Рис. 5. Вовняні хустини бренду *Чічка*.
Джерело: фото автора

У роботах використано такі матеріали, як шкіра, дерево, водонепроникні воскові покриття та лаки для дерев'яних виробів. У нещодавно представлений серії дерев'яних жіночих сумочок «Основи» чітко простежується використання мотивів косівської мальованої кераміки, виконаних у техніці ручного різьблення, що подібне до техніки «ритування» по сирому керамічному виробу та малювання по дереву. Основні матеріали виробів — шкіра та дерево — гармонійно поєднуються в колірній гамі, що відображає традиційні косівські відтінки: зелений, коричневий, світло-кремовий. Автор, як видається на перший погляд, поєднує непоєднуване — шкіру, дерево, метал і ручний розпис по дереву. Попри те, що дизайнер сміливо застосовує в композиції засоби контрастів, фактур і кольору, результатом є гармонійна, стильна й сучасна річ. Власне, базові знання технологій, розуміння етностилу й значний практичний досвід забезпечують бренду впізнаваність і затребуваність в Україні й за її межами (Рис. 6).

Рис. 6. Колекція дерев'яних сумок «Основи» бренду Gonta wood. Джерело: фото автора

Продовжуючи дослідження в напрямі предметного дизайну, в порівняльному аналізі пропонуємо розглянути творчість двох молодих художниць, ідейне спрямування яких подекуди перетинається, але вони застосовують зовсім різні виражальні засоби й технологічні прийоми в аналогічних формах.

Так, Оксана Борійчук, львівська дизайнерка ювелірних прикрас, спеціалізується на створенні аксесуарів в українському стилі, зокрема авторських «згард», намистин та сережок. Вироби виконані з використанням кераміки, натурального камення, венеційського скла та високоякісної фурнітури з латуні, виготовленої в техніці литва. Особливе місце в асортименті посідають намистини ручної роботи, створені з білої глини, вкриті поливою та розмальовані авторським розписом у стилі косівської мальованої кераміки. Ці прикраси вирізняються автентичністю та майстерністю виконання, поєднуючи традиційні мотиви з сучасним дизайном. Дизайнерка поєднує кілька матеріалів — скло, камення, кераміку — в одному виробі. Намисто, де акцентом виступають яскраво динамічні керамічні намистинки в традиційному стилі, а доповнювальні елементи завершують композицію як єдине ціле, сприймається як сучасний виріб з архайчним відлунням (*Кераміка, ткацтво і метал*, 2022).

Набагато вмотивованіше заглиблюється в традицію керамістка з Косова Зореслава Вацик. Ще зі студентських років у її роботах проявлялося креативне філософське мислення. Вона спеціалізується на виготовленні авторської художньої кераміки та створює вироби з оригінальним графічним розписом — прикраси, декоративні панно, посуд, декоративна скульптура. В одну з колекцій жіночих аксесуарів в асортимент входять нагрудні прикраси, сережки, браслети. Форма та розпис керамічних намистин запозичені з народного промыслу Гуцульщини — мосяжництва. Саме в цій колекції авторка проявила себе як дизайнер, адже зуміла технологічно розробити кілька різноманітних форм намистинок з метою малосерійного виробництва, запропонувавши різні варіанти нагрудних жіночих прикрас, що імітують «згарди», «шелести», «силянки», інше. Колекція виконана за технологією й техніками оздобу традиційної косівської кераміки (Рис. 7). Окрім ювелірних прикрас, є роботи в напрямі артдизайну. Зазначимо що, кожен її твір зберігає нашу культурну спадщину та водночас містить інноваційний колорит сучасних композицій і вирізняється особливістю індивідуальної ідентичності.

Етнодизайн, який в Україні протягом останніх кількох років стає дедалі актуальнішим у різних формах візуального мистецтва, зайняв своє гідне місце. Особливо спостерігаємо зрушення в дизайні середовища. Що передувало такому явищу й у чому його особливості? «Виникнення й функціонування дизайну в Україні було безпосередньо пов'язане з наявністю відповідного інженерного технічного середовища...також високий художній

промисловий потенціал, який живився джерелами народних промислів.» (Михайленко & Яковлев, 2004, с. 5).

Рис. 7. Керамічне намисто. Автор: Зореслава Вацик.
Джерело: (Кафедра декоративного мистецтва, б.д.)

Період з кінця XIX й упродовж XX ст. позначився стрімким розвитком промислових шкіл, фабрик, артілей у Галичині. Значну кількість наукових праць присвячено цьому періоду розвитку народних художніх промислів і просвітництва в галузі, зокрема таким відомим постатям у мистецтвознавстві, як Ю. Лашук, А. Будзан, Т. Кара-Васильєва, М. Селівачов, Р. Захарчук Чугай, М. Станкевич та інші.

Зовсім свіжий погляд має на передумови й становлення етнодизайну Галичини початку XX ст. науковиця Олена Волинська (2024). У своїх дослідженнях вона підкреслює, що етнодизайн краю цього періоду «... характеризується самотніми мистецькими традиціями» (с. 387), де особливу роль у процесах становлення цього культурного явища «... відігравали різні види народних ремесел та художніх промислів» (с. 380), виховання творчої молоді в родинних династіях, заснування профільних навчальних закладів тощо. На Гуцульщині саме народні промисли забезпечували економічний складник місцевого значення (Кисельова & Попенко, 1979). Значна кількість населення підгірних і гірських осередків була залучена до виготовлення виробів різноманітних видів народних ремесел — художнього різьблення, мосяжництва, одягу, кушнірства, ткацтва, кераміки, сувенірної продукції інше. Це й було підґрунтям для виникнення самого терміна «етнодизайн» та його розвитку в різновидах.

Зауважимо, що косівська мальована кераміка чи не найкраще демонструє свою присутність як у дизайні сучасних інтер'єрів багатьох громадських закладів (ресторанів, готелів, кафе, куль-

турних об'єктів), так і приватних осель не тільки Гуцульщини, а й багатьох регіонів України.

Найбільш виразним акцентом в інтер'єрі та оздобі керамікою була піч або камін. До форми останнього більше вдаються зараз. Виробництво пічних мальованих кахель на Гуцульщині відоме ще з початку XIX ст. Найвідомішим майстром-кахлярем того часу був Олекса Бахматюк. Його ім'я стало відомим завдяки тому, що в нього замовив кахлі для печей із сюжетними розписами сам Франц Йосиф, цісар Австро-Угорської імперії. У результаті ремесло набуло розмаху й популярності. І тоді, й сьогодні мальовані косівські кахлі — це не дешева керамічний продукт, і не кожен може собі дозволити таку «розкіш». Натомість облицювальна мальована плитка, що імітує кахлю, більш доступна й дозволяє створювати комбінаторику орнаментальних мотивів різних розмірів та поширювати оздобу інтер'єрів у синтезі з меблями, посудом, стінописом тощо (Рис. 8).

До прикладу, знову повернемося до творчості родини І. Козак-Ділети, але вже в співпраці з її чоловіком Богданом Ділетою, який спеціалізується в дизайні меблів в етнічному стилі. Для свого помешкання він обрав меблі для вітальні в поєднанні з плитками, які розписала дружина. Сучасний керамічний автентичний стиль родинного розпису каміна, інтер'єрна кераміка й меблі створюють гармонію сучасного інтер'єру з глибоким етнічним змістом ідентичності творчої династії, епоха якої триває три століття поспіль (Рис. 9).

Рис. 8. Піч в інтер'єрі житлового приміщення. Автор: Іванна Козак-Ділета. Джерело: фото автора

Рис. 9. Косівська кераміка в дизайні меблів. Автори Іван-на Козак-Ділета та Богдан Ділета. Джерело: фото автора

Рис. 10. Екстер'єр кав'ярні «Гончар» в м. Косів. Джерело: фото автора

Для контрасту проаналізуємо дизайн інтер'єру громадського харчування, кав'ярню «Гончар», що облаштована в місті Косів (Рис. 10, 11). Приміщення не тільки для ведення бізнесу, а насамперед для популяризації нематеріальної культурної спадщини косівської мальованої кераміки в сучасному комунікаційному просторі, де здебільшого зустрічається молодь. Власником кав'ярні, як і розробником дизайну приміщення, є молодий кераміст-практик Микола Чорний, який не вперше дивує мистецьку публіку своїми витворами предметного дизайну. Це й конструкція моделей керамічних церковних поставників, й ексклюзивний керамічний стіл у формі пелюстки, розписаний традиційними підцензурними фарбниками, та інші речі інтер'єрного призначення. Щодо концепції дизайну кав'ярні, то автор поставив перед собою три завдання :

- функція й призначення
- реклама й популяризація традиції
- просвіта й практика ремесла.

З цією метою дизайнер розосередив приміщення на кілька зон: барний куток для приготування й споживання кави; невеликий виставковий простір з керамічними виробами, які можна придбати, й гончарне коло, на якому пропонує погончарити з відвідувачами. Водночас кава та випічка подаються в косівському посуді, виготовленому родиною Чорних (Рис. 12). Результат ідеї очевидний — кав'ярня стала візитівкою міста Косова.

Рис. 11. Інтер'єр кав'ярні «Гончар» в м. Косів. Джерело: фото М. Чорного

Власне, на цих двох прикладах ми спробуємо спростувати тезу Наталії Удріс-Бородавко (2023) про те, що дизайнер не може бути майстром чи, навпаки, що «... майстер, який працює

з твором декоративно-прикладного мистецтва (гончар, вишивальниця, коваль), безпосередньо сам його створює та забезпечує всі етапи виконання», а «дизайнер зазвичай створює ідею та максимально деталізовано розробляє інструкції щодо її реалізації» (с. 44–45). Далі авторка перераховує всі види дизайну і вказує, яка для них «дотична» роль дизайнера й що повинні робити швачки, будівельники зварювальники. Весь цикл робіт проходить «... при участі дизайнера як загального керівника й контролера процесу» (Удріс-Бородавко, 2023, с. 45).

Рис. 12. Посуд кав'ярні «Гончар» в м. Косів.
Джерело: фото М. Чорного

Ми погодилися б з такою версією, якби мова велася в контексті промислового дизайну чи глобальної фешн-індустрії. Але тут ми не зовсім погоджуємося з твердженням Н. Удріс-Бородавко (2023), де науковиця, підтримуючи позицію М. Афанасьєва (2019, с. 38), стверджує, що «... ані одиничний витвір народного мистецтва, ані його сотня, ані реалізація етноорієнтованої продукції після виготовлення її на виробництві, не може вважатися продуктом дизайну» (с. 44). У наших дослідженнях ми апелюємо до таких тверджень, хоча погоджуємося, що далеко не кожен мистецький твір має дизайнерський складник, але й не завжди дизайнер, працюючи з етноджерелом, слідує постулатам мистецької етики та категоріям трансформації.

Саме на цій проблемі зупинимо нашу увагу, розглядаючи варіанти продуктів графічного дизайну з використанням розписів косівської кераміки. Слід зазначити, що досить часто в царині графіки можна бачити як цікаві творчі пошуки в графічному проєктуванні, так і звичні елементи копіювання, наслідування з метою швидкого інтегрування в моду з комерційною зацікавленістю.

З цього приводу в соцмережах вряди-годи пропонується дешевий продукт дизайнерської кухні в етностилі. Так, бренд *Woodman*, що спеціалізується на виготовленні меблів з дерева, а також аксесуарів та сувенірів для дому. У рамках своєї продукції виробник запропонував розкладні букові шезлонги (дерев'яні лежаки) в стилі ретро, які підходять для кафе чи прибудинкових подвір'їв, парків та ін. Назва продукту — «Естетика Косівського Орнаменту». Особливістю цих меблів є те, що на тканині лежача надруковані патерни, які відображають різноманітні мотиви косівських кахлів (*Шезлонг*, б.д.). І тут на перший план виходить питання саме мистецької етики. Проблема перша — автори орнаментальних розробок для оздоблення лежача використали розписи кахель народних майстрів, зовсім не усвідомлюючи первинне призначення твору (кахлі) майстра, ігноруючи, на наш погляд, індивідуальну ідентичність творчості носія традиції. Адже мальована кахля чи плитка створюється для камінів і печей, які, зазвичай, є акцентувальним змістовим центром інтер'єру й створюють своєрідний символічний образ середовища. Друга проблема полягає в тому, що дизайнер зовсім не заглиблюється в сутність етнічної культурної спадщини або ж через відсутність «досвіду трансформацій народного мистецтва у практиці дизайну», або через відсутність фундаментальних знань, пов'язаних «... із традиційним для культури трактуванням графічних зображень, зі знаково-символічною системою, яка лежить в основі всього народного мистецтва» (Удріс-Бородавко, 2023, с. 49).

Ще з початку ХХ ст. використання національних мотивів як нових форм візуальних комунікацій з глядачем та вирішення практичних комерційних завдань не оминувало й графічний дизайн. Як один із наслідків, з середини 90-их рр. створювався «привабливий» графічний етнопродукт, тобто той, що привертає увагу та є екзотичним для споживача в міському урбанізованому середовищі (Косів, 2001). У такий ефективний, з точки зору популяризації, спосіб використовує народну спадщину в графічному дизайні Уляна Гриценко. Дизайнерка представила на міжнародній платформі Behance мокап-розробку «Косівська розписна кераміка. Українські традиції». Це фотореалістич-

на дизайн-концепція з використанням елементів розпису косівської кераміки та демонстрація їх на різних предметах побуту: одяг, чашки, текстиль, пакувальні матеріали, інше. Попри різноманітну й багатожанрову кількість форм, де авторка пропонує орнаментальні традиційні мотиви, хочемо зупинитись на більш вдалих варіантах цієї колекції. Насамперед це рапортні композиції, виконані, що вартує підкреслити, з окремих традиційних елементів розпису косівської кераміки. Створюючи комбінаторику орнаментальних варіантів декору, авторка пропонує їх в одязі, речах побуту, канцелярських товарах тощо з естетичною вишуканістю та професійним відчуттям міри й гармонії (Рис. 13).

Рис. 13. Титульна сторінка мокапу «Косівська розписна кераміка». Автор Уляна Гриценко.
Джерело: (Grytsenko, n.d.)

У такому ж цікавому інноваційному руслі працює фірма *Dodo Socks*. Бренд, який спеціалізується на виготовленні стильних та комфортних шкарпеток, білизни, головних уборів та аксесуарів. Особливістю бренду є «яскравий» дизайн, високоякісні матеріали та інноваційний підхід до виготовлення продукції. Відомий своєю оригінальністю бренд використовує креативні кольори та візерунки, що роблять кожен виріб виразним і стильним. Одним із яскравих прикладів колекції є набір шкарпеток «Гуцулія», натхненний атмосферою гуцульських ремесел, зокрема й косівською керамікою (*Набір Гуцулія*, б.д.). Колірна гама й окремі рослинно-аніمالістичні мотиви, що виражаються в ритмічно-динамічному русі та декорі виробу, асоціюють з місцевою традицією й водночас сприймаються як інноваційний сучасний проєкт.

Аналізуючи використання творчою спільнотою етносу як першоджерела, ми розглядаємо це явище в тісному взаємозв'язку народного мистецтва, «... що живе на основі спадковості тради-

ції й розвивається в історичній послідовності як колективна художня діяльність... має глибинні зв'язки з історичним минулим, ніколи не розриває ланцюжка локальних і загальних законів, які передаються із покоління в покоління», збагачуючись новими мотивами й надбаннями (Антонович, 1992, с. 22). І саме в локальному, індивідуальному і загальному відображається та зберігається ідентичність національного.

Отже, ми хочемо підкреслити, що черпаючи інформацію з народного джерела, дизайнер чи будь-яка творча особа, повинні нести у світ теж частинку глибокої ідентичності, хоча уже в інших виражальних засобах (Данищук, 2024).

У цьому контексті доцільно розглянути один із варіантів ігрового дизайну. Це продукт видавництва «Дух і літера», інтелектуальна гра для дітей та дорослих «Косівська мальована кераміка». Гра розрахована на гравців віком від 6 років. Мета гри — запам'ятати та відкрити якомога більше парних карт. Поділена на дві гральні умови — «Пам'ять» та «Пари». На гральних картках зображені косівські мальовані кахлі кінця XIX ст., зокрема вироби відомого майстра О. Бахматюка (*Косівська мальована кераміка*, 2024). Гра цікава не тільки тому, що вона інноваційна й оригінальна в виражальних засобах; цінність проєкту полягає ще й в тому, що, беручи за основу конкретний історичний приклад нематеріальної культурної спадщини, автор виконує пізнавально-дидактичну функцію в збереженні й формуванні етнічної ідентичності молодого покоління.

Висновки

Дослідження акцентоване тільки на одному з видів народної спадщини — косівській мальованій кераміці, оскільки поняття моди та тренду поширюється водночас зі зростанням популяризації того чи іншого явища, особливо коли це стосується спадщини ЮНЕСКО. Вважаємо за доцільне сфокусувати увагу на експериментах використання народної культури, що притаманно тенденціям сучасного дизайну, оскільки питання ідентичності як творчої особистості, так і національного аспекту загалом є досить чутливим подразником суспільної думки.

Методами критичного та порівняльного аналізу ми з'ясували, що обрана тема для дослідження є актуальною, і на теренах наукових пошуків є ще багато нерозкритих дискусійних питань у контексті синергії «етніки» та сучасного дизайну.

Підсумовуючи викладені аспекти застосування дизайнерами національної культурної спадщини у формотворенні сучасного предметно-

просторового середовища та його об'єктів, можемо стверджувати, що це є трендом, який все більше набирає обертів серед когорти відомих і ще зовсім незнаних початківців-дизайнерів. Дизайнерська практика, що спрямована в контексті «етно», демонструє важкий, інколи дискусійний і водночас багатоваріативний напрям переосмислення й відтворення, абстрагування й реалізацію інноваційних проєктів, затребуваних сучасною спільнотою.

Наукова новизна. Вперше комплексно звернено увагу на формотворення в дизайні на прикладі окремої традиції культурної спадщини — косівської мальованої кераміки; проведено порівняльний аналіз у застосуванні різних виражальних засобів. Особливу увагу акцентовано на збереженні в дизайні авторської ідентичності як важливий складник проєктування.

Перспективним напрямом подальших досліджень є розширення тематики використання національної спадщини в дизайнерській практиці предметно-просторового середовища, оскільки суспільний інтерес до цього мистецького явища продовжує зростати.

Список посилань

- Антонович, С. А., Захарчук-Чугай, Р. В., & Станкевич, М. С. (1992). *Декоративно-прикладне мистецтво*. Світ.
- Афанасьєв, Ю. (2019). Дефініція етнотдизайну як методологічна проблема. В М. І. Степаненко (Ред.), *Етнотдизайн у контексті українського національного відродження та європейської інтеграції* (Кн. 2, с. 137–140). Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка.
- Благодійна ініціатива «Вишита історія». (2024, 24 лютого). Foberini. <https://foberini.com/foberini-edition/blagodiinaa-initsiativa-vyshyta-istoriya>
- Волинська, О. (2024). Етнотдизайн Галичини початку ХХ століття. *Деміург: ідеї, технології, перспективи дизайну*, 7(2), 379–388. <https://doi.org/10.31866/2617-7951.7.2.2024.315475>
- Даниленко, В. Я. (2006). *Дизайн України у світовому контексті художньо-проектної культури ХХ століття (національний та глобальний аспекти)* [Автореферат дисертації доктора мистецтвознавства, Львівська національна академія мистецтв].
- Данищук, О. (2024, 19 листопада). Гуцульський народний одяг як національний фактор предметного дизайну України (на прикладі кушнірства села Космач). В М. Кугутяк & І. Райківський (Ред.), *Гуцульщина: історія, етнокультура, туризм і охорона природи, персоналістика* (с. 137–148). Прикарпатський національний університет імені В. Стефаника.
- Кафедра декоративного мистецтва. (б.д.). *Вацик Зореслава Іванівна, викладач майстерні художньої кераміки*. Косівський державний інститут декоративного мистецтва. Взято 1 грудня 2024 року з <http://kipdm.lnam.edu.ua/kafedry/dekoratyvno-prykladnoho-mystetstva/vykladachi-kafedry/vatsik-zoreslava#gallery51e30f2f52-10>
- Кераміка, ткацтво і метал. Як Косівський інститут понад 100 років береже традиційні ремесла.* (2022, 10 травня). Репортер. <https://report.if.ua/kultura/keramika-tkactvo-i-metal-yak-kosivskiy-institut-ponad-100-rokiv-berezhe-tradycijni-remesla/>
- Кисельова, Н. М., & Попенко, Н. М. (Уклад.). (1979). *Художні промисли України* [Альбом] (І. Кропивницький, фот.). Мистецтво.
- Колекція одягу, нахтнення косівською керамікою.* (б.д.). By Me. Взято 1 грудня 2024 року з https://byme.ua/p/kolektsiia-odiagu-natkhnenna-kosivskoiu-kermamikoiu/?srsltid=AfmBOoozM17hCC05dp4yyAYEmVcLFN2qCC9iC_na-Ku_-EdmGJN3GPP1
- Косів, В. (2001). Національні мотиви у графічному дизайні: постмодерністичний підхід. *Вісник Львівської академії мистецтв*, 12, 87–99.
- Косів, В. (2019). *Українська ідентичність у графічному дизайні 1945–1989 років*. Родовід.
- Косівська мальована кераміка: інтелектуальна гра для дітей та дорослих* [Мистецькі карти]. (2024). Дух і Літера.
- Косівський музей народного мистецтва та побуту Гуцульщини. (2024, 6 вересня). *Косівська кераміка надихнула дизайнерів бренду Emmelie Delage. Восени у продаж з'являться жіночі шкряпані чоботи-ковбойки з незвичайним «косівським» декором. Це буде* (В. Яремін, автор допису) [Допис]. Facebook. <https://is.gd/XoU69j>
- Михайленко, В. Є., & Яковлев, М. І. (2004). *Основи композиції: геометричні аспекти художнього формотворення*. Каравела.
- Набір Гуцуля.* (б.д.). Dodo Socks. Взято 1 грудня 2024 року з <https://dodosocks.com/shop/hutsulia/>
- Новий погляд на косівську кераміку в колекції My & My. (2023, 29 серпня). *Vogue*. <https://vogue.ua/article/fashion/brend/noviy-poglyad-na-kosivsku-keramiku-u-kolekciji-my-my-53303.html>
- Павлюк, С. (Ред.). (2008). *Етнографічні мотиви у творчості Зеновія Кецала*. Афіша.
- Сиваш, І. О. (2019). *Мистецтво етнотдизайну в художній культурі України ХХ – початку ХХІ ст.* [Дисертація кандидата мистецтвознавства, Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв]. <http://elib.nakkkim.edu.ua/handle/123456789/2303>
- Станкевич, М. (2012). Протодизайн, концепції і морфологія дизайну. В М. І. Яковлев (Ред.), *Нариси з історії українського дизайну ХХ століття* (с. 122–131). Фенікс.
- Трегуб, Н. (2024). Світловий дизайн у формуванні архітектурно-ландшафтного середовища інновацій-

них парків. *Актуальні питання гуманітарних наук*, 76(2), 87–92. <https://doi.org/10.24919/2308-4863/76-2-15>

Удріс-Бородавко, Н. (2023). *Графічний дизайн з українським обличчям*. ArtHuss.

Успішні та незалежні by Foberini: Ольга Руднєва. (2024, 23 серпня). Foberini. <https://foberini.com/uspishni-ta-nezalezni-by-foberini-olga-rudnyeva>

Хустка «Косівська кераміка». (б.д.). [Не] хустка. Взято 1 грудня 2024 року з <https://is.gd/tS5oIE>

Шезлонг. Естетика косівського орнаменту. (б.д.). Woodman. Взято 11 грудня 2024 року з https://woodman.ua/products/shezlonh-estetyka-kosivskoho-ornamentu-bukovu?_pos=1&_psq=косівська&_ss=e&_v=1.0

Grytsenko, U. (n.d.). *Kosiv painted ceramic || Ukrainian traditions*. Behance. Retrieved December 11, 2024, from <https://www.behance.net/gallery/155021127/Kosiv-painted-ceramic-Ukrainian-traditions/modules/874715957>

ZAXID.NET. (2018, 17 січня). *У львівській дизайнерки Анастасії Василюк сюжети з гуцульських кахлів – на одязі* [Відео]. Youtube. <https://www.youtube.com/watch?v=3EAgfQX77bM>

References

Afanasiev, Yu. (2019). *Definitsiia etnodyzainu yak metodolohichna problema* [Definition of ethnodesign as a methodological problem]. In M. I. Stepanenko (Ed.), *Etnodyzain u konteksti ukraïnskoho natsionalnoho vidrozhennia ta yevropeiskoi inteɦratsii* [Ethnodesign in the context of Ukrainian national revival and European integration] (Bk. 2, pp. 137–140). Poltava V. G. Korolenko National Pedagogical University. <http://dspace.pnpu.edu.ua/bitstream/123456789/15182/1/30.pdf> [in Ukrainian].

Antonovych, Ye. A., Zakharchuk-Chuhai, R. V., & Stankevych, M. Ye. (1992). *Dekoratyvno-prykladne mystetstvo* [Decorative and applied arts]. Svit [in Ukrainian].

Blahodiina initsiatyva "Vyshyta istoriia" [Charitable initiative "Embroidered History"]. (2024, February 24). Foberini. <https://foberini.com/foberini-edition/blagodiinaa-initsiativa-vyshyta-istoriya> [in Ukrainian].

Danylenko, V. Ya. (2006). *Dyzain Ukrainy u svitovomu konteksti khudozhno-proektnoi kultury XX stolittia (natsionalnyi ta hlobalnyi aspekty)* [Design of Ukraine in the world context of artistic and design culture of the 20th century (National and global aspects)] [Abstract of DSc Dissertation, Lviv National Academy of Arts] [in Ukrainian].

Danyshchuk, O. (2024, November 19). *Hutsulskyi narodnyi odiah yak natsionalnyi faktor predmetnoho dyzainu Ukrainy (Na prykladi kushnirstva sela Kosmach)* [Hutsul folk costumes as a national factor in the object

design of Ukraine (On the example of furriery of the village of Kosmach)]. In M. Kuhutiak & I. Raikivskyi (Eds.), *Hutsulshchyna: Istoriia, etnokultura, turizm i okhorona pryrody, personalistyka* [Hutsul region: History, ethnoculture, tourism and nature protection, personalistics] (pp. 137–148). Prykarpatskyi natsionalnyi universytet imeni V. Stefanyka [in Ukrainian].

Grytsenko, U. (n.d.). *Kosiv painted ceramic || Ukrainian traditions*. Behance. Retrieved December 11, 2024, from <https://www.behance.net/gallery/155021127/Kosiv-painted-ceramic-Ukrainian-traditions/modules/874715957> [in English].

Kafedra dekoratyvnoho mystetstva. (n.d.). *Vatsyk Zoreslava Ivanivna, vykladach maisterni khudozhnoi keramiky. Kosivskyi derzhavnyi instytut dekoratyvnoho mystetstva* [Vatsyk Zoreslava Ivanivna, teacher of the art ceramics workshop]. Retrieved December 1, 2024, from <http://kipdm.lnam.edu.ua/kafedry/dekoratyvno-prykladnoho-mystetstva/vykladachi-kafedry/vatsik-zoreslava#gallery51e30f2f52-10> [in Ukrainian].

Keramika, tkactvo i metal. Yak Kosivskyi instytut ponad 100 rokiv berezhe tradytsiini remesla [Ceramics, weaving and metal. How the Kosiv Institute has been preserving traditional crafts for over 100 years]. (2022, May 10). Reporter. <https://report.if.ua/kultura/keramika-tkactvo-i-metal-yak-kosivskyj-instytut-ponad-100-rokiv-berezhe-tradytsiini-remesla/> [in Ukrainian].

Khustka "Kosivska keramika" [Scarf "Kosivska ceramics"]. (n.d.). [Ne] khustka. Retrieved December 1, 2024, from <https://is.gd/tS5oIE> [in Ukrainian].

Kolektsiia odiahu, nakhtenna kosivskoiu keramikoiu. [Clothing collection inspired by Kosiv ceramics]. (n.d.). By Me. Retrieved December 1, 2024, from https://byme.ua/p/kolektsiia-odiagu-natkhnenna-kosivskoiu-kermamikoiu/?rsId=AfmBOozM17hCC05dp4yyAYEmVcLFN2qCC9iC_na-Ku_-EdmGJN3GPPI [in Ukrainian].

Kosiv, V. (2001). *Natsionalni motyvy u hrafichnomu dyzaini: Postmodernistychnyi pidkhid* [National motifs in graphic design: A postmodern approach]. *Visnyk Lvivskoi akademii mystetstv*, 12, 87–99 [in Ukrainian].

Kosiv, V. (2019). *Ukrainska identychnist u hrafichnomu dyzaini 1945–1989 rokiv* [Ukrainian Identity in Graphic Design 1945–1989]. Rodovid [in Ukrainian].

Kosivska malovana keramika: Intelektualna hra dlia ditei ta doroslykh [Kosiv painted ceramics: An Intellectual Game for Children and Adults] [Art Cards]. (2024). Dukh i Litera [in Ukrainian].

Kosivskyi muzei narodnoho mystetstva ta pobutu Hutsulshchyny. (2024, September 6). *Kosivska keramika nadykhnula dyzaineriv brendu Emmelie Delage. Voseny u prodazhu zivliatsia zhinochi shkiriani choboty-kovboiky z nezvychainym "kosivskym" dekorom. Tse bude* [Kosiv ceramics inspired designers of the Emmelie Delage brand. Women's leather cowboy boots with an unusual "Kosiv" decor will go on sale in the fall.

- This will be] (V. Yaremyn, author of the post) [Post]. Facebook. <https://is.gd/XoU69j> [in Ukrainian].
- Kyselova, N. M., & Popenko, N. M. (Comp.). (1979). *Khudozhni promysly Ukrainy* [Arts and crafts of Ukraine] [Album] (I. Kropyvnytskyi, Photo). Mystetstvo [in Ukrainian].
- Mykhailenko, V. Ye., & Yakovliev, M. I. (2014). *Osnovy kompozytsii: Heometrychni aspekty khudozhnoho formotvorennia* [Fundamentals of Composition: Geometric Aspects of Artistic Forming]. Karavela [in Ukrainian].
- Nabir Hutsuliia [Hutsuliia Set]. (n.d.). Dodo Socks. Retrieved December 1, 2024, from <https://dodosocks.com/shop/hutsulia/> [in Ukrainian].
- Novyi pohliad na kosivsku keramiku v koleksii My & My [A new look at Kosiv ceramics in the My & My collection]. (2023, August 29). *Vogue*. <https://vogue.ua/article/fashion/brend/noviy-poglyad-na-kosivsku-keramiku-u-kolekciji-my-my-53303.html> [in Ukrainian].
- Pavliuk, S. (Ed.). (2008). *Etnohrafichni motyvy u tvorchosti Zenovii Ketsala* [Ethnographic motifs in the work of Zenovii Ketsalo]. Afisha [in Ukrainian].
- Shezlonh. *Estetyka kosivskoho ornamentu* [Chaise longue. Aesthetics of Kosiv ornament]. (n.d.). Woodman. Retrieved December 11, 2024, from https://woodman.ua/products/shezlonh-estetyka-kosivskoho-ornamentu-bukovyy?_pos=1&_psq=kosivska&_ss=e&_v=1.0 [in Ukrainian].
- Stankevych, M. (2012). Protodyzain, kontseptsii i morfolohiia dyzainu [Protodesign, concepts and morphology of design]. In M. I. Yakovliev (Ed.), *Narysy z istorii ukrainskoho dyzainu XX stolittia* [Essays on the history of Ukrainian design of the 20th century] (pp. 122–131). Feniks [in Ukrainian].
- Syvash, I. O. (2019). *Mystetstvo etnodyzainu v khudozhnii kulturi Ukrainy XX – pochatku XXI st.* [The art of ethnodesign in the artistic culture of Ukraine of the 20th – early 21st centuries] [PhD Dissertation, National Academy of Culture and Arts Management]. <http://elib.nakkkim.edu.ua/handle/123456789/2303> [in Ukrainian].
- Trehub, N. (2024). Svitlovyi dyzain u formuvanni arkhitekturno-landshaftnoho seredovyscha innovatsiinykh parkiv [Lighting design in forming the architectural and landscape environment of innovation parks]. *Current Issues of the Humanities*, 76(2), 87–92. <https://doi.org/10.24919/2308-4863/76-2-15> [in Ukrainian].
- Udris-Borodavko, N. (2023). *Hrafichni dyzain z ukrainskym oblychchiam* [Graphic design with a Ukrainian face]. ArtHuss [in Ukrainian].
- Uspishni ta nezalezhni by Foberini: Olha Rudnieva [Successful and independent by Foberini: Olga Rudnieva]. (2024, August 23). Foberini. <https://foberini.com/uspishni-ta-nezalezhni-by-foberini-olga-rudnyeva> [in Ukrainian].
- Volynska, O. (2024). Etnodyzain Halychyny pochatku XX stolittia [Ethno-design of Galicia at the beginning of the 20th century]. *Demiurge: Ideas, Technologies, Perspectives of Design*, 7(2), 379–388. <https://doi.org/10.31866/2617-7951.7.2.2024.315475> [in Ukrainian].
- ZAXID.NET. (2018, January 17). *U lvivskoi dyzainerky Anastasii Vasylyk siuzhety z hutsulskykh kakhliv – na odiazi* [Lviv designer Anastasia Vasylyk has Hutsul tiles on clothes] [Video]. Youtube. <https://www.youtube.com/watch?v=3EAgfqX77bM> [in Ukrainian].

Authenticity in Objects of Subject Design on the Example of Kosiv Painted Ceramics as a National Cultural Heritage

Oleh Danyshchuk

Kharkiv State Academy of Design and Arts, Kharkiv, Ukraine

Abstract. *The aim of the article* is to study peculiarities of designers' form-making searches in creating modern design products based on the national cultural heritage, particularly, motifs of Kosiv painted ceramics, as well as creating and preserving ethnic identity in a master's and a designer's cooperation. *Results.* In the process of research, a number of design projects, collections and compositions, based on authentic sources of cultural heritage and designed using various expressive means and technologies, are studied and analysed. Emphasis is placed on the collaboration of the master and the designer, on certain phenomena of design imitation, in particular on the direct imitation of the work by certain brands, which generally distorts the term of design. It is grounded that an important component of design is a preservation of the author's identity, which not only determines the originality of the creative work, but also contributes to the development of the cultural code

in modern art. *Scientific novelty*. For the first time, shaping in design is comprehensively studied using the example of a separate tradition of cultural heritage, such as Kosiv painted ceramics; a comparative analysis is conducted in applying various expressive means. Particular attention is paid to preserving in design the author's identity as an important component of projection. *Conclusions*. According to the research results, it can be stated that design practice in shaping modern object environment in the context of "ethno" is a trend phenomenon, including the use of motifs of Kosiv painted ceramics by designers. *A promising direction* for further research is to expand the topic of using the national heritage in the design practice of the object and spatial environment, since public interest in this artistic phenomenon continues to grow.

Keywords: design; cultural heritage; Kosiv painted ceramics; shaping; imitation; ethno design; tradition; innovation; identity

Відомості про автора

Олег Данищук, аспірант, Харківська державна академія дизайну і мистецтв, Харків, Україна,
ORCID iD: 0009-0005-4123-5361, e-mail: kosovan.od@gmail.com

Information about the author

Oleh Danyshchuk, PhD Student, Kharkiv State Academy of Design and Arts, Kharkiv, Ukraine,
ORCID iD: 0009-0005-4123-5361, e-mail: kosovan.od@gmail.com

